

Moniammatillisen lääkitysarvioinnin toimintamalli (ILMA)

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen ja Itä-Suomen yliopiston yhteistyönä kehitetty konsepti kärkihankehakuja varten

TAUSTA

Monilääkitys on yleistä ja etenkin iäkkäistä yhä useampi käyttää yli viittä lääkettä samanaikaisesti. Myös 10 tai useampaa lääkettä käyttävien osuus on merkittävä. Lääkehaittojen todennäköisyys kasvaa lääkemäärän noustessa. Sosiaali- ja terveysministeriö ohjeisti kuntia vuonna 2007 järjestämään yli 75-vuotiaille lääkityksen arvioinnin vähintään kerran vuodessa, mutta tämä ei ole käytännössä toteutunut. Pääministeri Sipilän hallitusohjelma edellyttää lääkeshoidon kokonaisarvioinnin vahvistamista. Hallitus toteuttaa myös rationaalisen lääkeshoidon toimeenpano-ohjelman, jonka tarkoituksena on parantaa potilaan kokonaisvaltaisen hoidon toteutumista ja ihmisten toimintakykyä sekä luoda edellytykset kustannustehokkaalle lääkeshoidolle niin potilaan kuin yhteiskunnan näkökulmasta.

Lääkeshoidon suurimmat haasteet liittyvät kokonaisvastuun puutteeseen ja tiedonkulun ongelmiin. Erityisesti iäkkäiden lääkitykseen liittyy usein epätarkoituksenmukaisuutta kuten sopimattomia lääkevalintoja ja -annoksia. Ongelman ratkaisukeinoiksi on esitetty lääkeshoidon kokonaisarviointia ja moniammatillista työskentelyä. Nämä yhdistyvät ILMA-toimintamallissa.

ILMA-toimintamalli on kehittynyt käytännön tarpeista Itä-Savon (ISSHP) sairaanhoitopiirissä. Toimintamallia koskeva laaja kliininen tutkimus on meneillään Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean ja Itä-Suomen yliopiston (UEF) yhteistyöhankkeena. Toimintamalli on saanut hyvän vastaanoton käytännön työntekijöiltä.

TAVOITTEET

Tavoitteena on juurruttaa ILMA-toimintamalli osaksi lääkehoitokäytäntöjä erityisesti iäkkäillä ja muilla hoivaa tarvitsevilla henkilöillä. ILMA-toimintamallin systemaattisen, juurtuneen käytännön tarkoituksena on optimoida lääkehoitoja, lisätä lääkitysturvallisuutta ja hillitä hoitokustannuksia. Toiminnalla tähdätään toimintakykylähtöiseen hoito- ja palvelusuunnitelmien sisältöjen kehittämiseen ja ajantasaisuuteen yksilötasolla.

ILMA-TOIMINTAMALLIN KUVAUS

ILMA-toimintamallin keskiössä on moniammatillinen lääkitysarviointi. Sen toteuttavat yhdessä lääkäri, hoitaja ja farmasisti. Ennen lääkitysarviointia selvitetään asiakkaan terveydentila, toimintakyky ja käytössä oleva lääkitys.

Hoitaja selvittää käytössä olevan lääkityksen annoksineen ja antoajankohtineen. Hoitaja selvittää asiakkaan päivittäisen toimintakyvyn, haastattelee tavallisimmista lääkehaitoista, mittaa verenpaineen ja painon sekä ottaa tarvittavat laboratoriotulokset.

Farmasisti arvioi lääkityksen käyttäen SFINX/Pharao-, RenBase- ja Lääke 75+ -tietokantoja.

Lääkäri selvittää asiakkaan terveydentilan, sairaudet ja niiden vaikeusasteet sekä lääkeshoidon indikaatiot.

Näihin taustatietoihin pohjaten **moniammatillinen tiimi yhdessä** keskustellen arvioi lääkityksen kokonaisuutena, päättää tarvittavista toimenpiteistä sekä suunnittelee toteutuksen ja seu-

rannan. Moniammatillisesti toteutettu lääkitysarvio vie noin 20 minuuttia. Tarvittaessa asiakas kutsutaan paikalle tiimin tapaamiseen.

Moniammatillinen tiimi vastaa siitä, että hoito- ja palvelusuunnitelma on ajan tasalla. Lääkitysarviointi on syytä tehdä aina hoito- ja palvelusuunnitelman tarkistamisen yhteydessä. Vastaavasti, kun lääkitystä arvioidaan muina ajankohtina, on syytä tarkistaa hoito- ja palvelusuunnitelman ajantasaisuus.

ILMA-TOIMINTAMALLIN JUURRUTUS KÄYTÄNTÖÖN

Koulutus

- Perehdytys: tarvittavat ennakkotiedot, tietokannat, moniammatillinen työtap
- Käytännön harjoittelu moniammatillisissa tiimeissä

Organisointi

Fimea ja UEF tarjoavat koulutusta ja jatkuvaa neuvontaa moniammatillisille tiimeille, tukevat toimintamallin juurruttamista käytäntöön sekä organisoivat toimintamallin käyttöönoton, käytön ja toteutuksen seurannan.

TULOKSELLISUUDEN MITTARIT

- 1) Hoito- ja palvelusuunnitelmien laatiminen ja päivittäminen asiakastasolla, tämän tiedon olemassaolon osoittaminen mittaamalla. Moniammatillisen lääkehoidon arvioinnin (ILMA-toimintamalli) sisältyminen hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Menetelmä: potilastietojärjestelmään rakennettava digitaalinen seurantajärjestelmä

- 2) ILMA-toimintamallin tuntemus ja käyttö, lääkearviointiin liittyvien tietokantojen ja mitta-reiden käyttö.

Menetelmä: Webropol-kysely sote-ammattilaisille
(hanketta edeltävä tilanne, hankkeen aikainen tilanne, hankkeen seuranta)

- 3) Kuntatason tieto ikääntyneen väestön terveydestä, lääkkeiden käytöstä ja palvelutarpeesta.

Menetelmä: Kela, Sotkanet, muut soveltuvat indikaattorit
(hanketta edeltävä tilanne, hankkeen aikainen tilanne, hankkeen seuranta)

- 4) Syvennetty yksilötason vasteen mittaaminen valituilla / kohdennetuilla tutkimuspaikkakunnilla.

Menetelmä: Kelan reseptirekisteri, HILMO
(vaatii eettisen toimikunnan luvan sekä potilaskohtaisen suostumuksen)

Lisätietoja:

Tutkija, FaT **Johanna Jyrkkä**, Fimea, p. 029 5223514, etunimi.sukunimi@fimea.fi
Professori (yleislääketiede). **Pekka Mäntyselkä**, UEF, p.050 4499436, etunimi.sukunimi@uef.fi
Professori (geriatria), **Eija Lönnroos**, UEF, p. 040 3552932, etunimi.sukunimi@uef.fi